

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 011241
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון מותאם

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.
חלק ראשון – הבנה והבעה – 50 נקודות
חלק שני – לשון – 50 נקודות
פרק א: שם המספר
פרק ב: תחביר / פרק ג: מערכת הצורות – יש לבחור באחד הפרקים
סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: דף עזר לנבחן (נספח 2).
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה לפי ההוראות.
שים לב: בסוף הבחינה מצורפים דפי טיוטה לשימושך. אין להוסיף דפים אחרים למחברת הבחינה.
ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.
נספחים: נספח 1 – מאמרים; נספח 2 – דף עזר לנבחן.

בהצלחה!

תשובות סופיות

חלק ראשון – הבנה והבעה

שאלה 1

א. הסכנה היא הסללה: בתי הספר המקצועיים מוקמים בעיקר בשכונות חלשות, ולכן תלמידים מקבוצות אוכלוסייה מסוימות, בני נוער מרקע קשה, מופנים מראש למקצועות כמו שרברבות וטבחות, ואילו צעירים מאוכלוסיות אחרות זוכים להיות עורכי דין ורופאים. כך נוצרת אפליה, והפערים בחברה מתרחבים, כי יכולת ההשתכרות הגבוהה נעשית נחלתה של קבוצה אחת בלבד.

ב. הסכנה היא "הסללה הפוכה": כופים על כל התלמידים ללמוד בבתי ספר עיוניים. כמחצית מהם אינם מתאימים לחינוך העיוני ואינם מקבלים תעודת בגרות, ולכן הם מסיימים את התיכון בהרגשת כישלון, שמביאה לדימוי עצמי נמוך ולחוסר ביטחון – במקום להצליח ולשגשג במסלול מקצועי שמתאים להם.

שאלה 2

השורות: 34–37 (וגם 45–47).

נימוק: פרופסור יונה, תלמיד מן הפריפריה, הופנה לבית ספר מקצועי אף שרצה ללמוד בבית ספר עיוני – "נקבע שאיני מתאים". זו בדיוק ההסללה שמתוארת בשורות 34–37: תלמידים מרקע קשה ומשכונות חלשות מופנים למקצועות כמו שרברבות. המסלול לא היה בחירה שלו אלא "בחירה של החברה בעבור התלמיד" (שורות 45–47), ולכן גם נכשל בו.

תשובות אפשריות נוספות: שורות 17–18 (התלמידים "נתונים להסללה") או שורות 48–49 (קבלה לבית הספר "על פי אזור מגוריהם ולא על פי רצונם") – בתנאי שהנימוק מקשר בין ההפניה הכפויה של יונה לבין ההסללה.

שאלה 3

תשובה אפשרית א:

טענת הנגד: חבל לבזבז שלוש או ארבע שנים בחינוך מקצועי, שכן את מה שלומדים בבית הספר המקצועי אפשר ללמוד בתוך כמה חודשים אחרי התיכון (שורות 23–26).

ההפרכה: חשיבות לימודי התיכון אינה במקצועות הלימוד עצמם אלא בכלים ובחוויות שהתלמיד רוכש ושילוו אותו כל חייו. ולעומת זאת, שנות לימוד בתיכון עיוני שמסתיימות בלי בגרות מביאות להרגשת כישלון, לדימוי עצמי נמוך ולחוסר ביטחון (שורות 26–32).

תשובה אפשרית ב:

טענת הנגד: לכל התלמידים אותן יכולות ואותם כישורים, ולכן כולם צריכים ללמוד במסלול העיוני (שורות 16–17).

ההפרכה: המתנגדים טוענים; הילדים שונים זה מזה – "אין תבנית שמתאימה לכלל האנשים", ולכן לכל אחד מתאים מסלול למידה אחר (שורות 18–22).

תשובה אפשרית ג:

טענת הנגד: יש חשש שתלמידים בני עדות המזרח מן הפריפריה יוסללו לחינוך המקצועי, וכבר בגיל 14 ייקבע שיעבדו בעבודת כפיים (שורות 2–3).

ההפרכה: החשש התברר כמוטעה; בפועל ההסללה הזאת הוחלפה ב"הסללה הפוכה" – כפייה של לימודים עיוניים על כל התלמידים (שורות 1–6).

שאלה 4

א. (1) הלימוד צריך להיעשות מתוך רצון.

ב. תשובה אפשרית – מאמר 1:

הכותב מדגיש שהבחירה במסלול המקצועי צריכה להיות בחירה חופשית של התלמיד, לפי רצונו ולא לפי אזור מגוריו. לדבריו, אם אין לתלמיד בחירה אמיתית, זו "בחירה של החברה בעבור התלמיד", ולכן הוא מציע לפתוח מגמות מקצועיות בבתי הספר העיוניים כדי שרכיב הבחירה יתממש (שורות 45–53). זה הרעיון שבמשפט מן התלמוד: לימוד מוצלח הוא לימוד שהתלמיד רוצה בו.

תשובה אפשרית – מאמר 3:

הכותבת טוענת שאין תבנית אחת שמתאימה לכולם: לכל ילד כישורים ותחומי עניין משלו, ולכן לכל אחד מתאים מסלול למידה אחר (שורות 12–13, 21–22). ילדים שתחומי העניין שלהם מקצועיים ייכשלו אם יכפו עליהם לימודים עיוניים, אך יוכלו "להצליח ולשגשג" במסלול המקצועי (שורות 19, 33–36). כלומר, אדם מצליח ללמוד כשהוא לומד את מה שליבו חפץ בו.

שאלה 5 – סקירה לדוגמה

יתרונות החינוך המקצועי-טכנולוגי ודרכים לקידומו

בשנים האחרונות סובל המשק בישראל ממחסור חמור בעובדים מקצועיים, כגון הנדסאים, שרברבים ומפעילי מכונות (מזרב, 2017; קורן, 2015). לכן חשוב לבחון מה תורם החינוך המקצועי-טכנולוגי וכיצד אפשר לקדם אותו.

לחינוך המקצועי-טכנולוגי כמה יתרונות. ראשית, הוא מכשיר את התלמידים למקצועות שיש להם ביקוש רב בשוק העבודה, ובכך מבטיח להם תעסוקה והכנסה קבועה ולעיתים אף שכר גבוה (מזרב, 2017). שנית, הוא מאפשר לבני נוער שהחינוך העיוני אינו מתאים להם להצליח בחיים ולתרום לחברה, במקום להיפלט ממנה (מזרב, 2017). זאת ועוד, תלמידים בעלי "ידי זהב" יכולים להגיע בזכותו להצלחה מקצועית וכלכלית בתחומים מתקדמים, כמו רובוטיקה (קורן, 2015).

כדי לקדם את החינוך המקצועי יש לשפר את תדמיתו. אחת הדרכים לכך היא לפתוח מגמות טכנולוגיות בבתי ספר עיוניים ויוקרתיים, הפתוחות גם לתלמידים חזקים (מזרב, 2017; קורן, 2015). דרך נוספת היא להשקיע בחינוך זה משאבים רבים, למשל בצידוד מתקדם ובמבנים (קורן, 2015), ולהקפיד בו על אמות מידה גבוהות (מזרב, 2017). כמו כן מוצע להקים בתי ספר מקצועיים ליד מפעלים, כדי שהתלמידים יישמו את הנלמד בעבודה מעשית (קורן, 2015).

אם יאומצו דרכים אלה, החינוך המקצועי עשוי להיתפס כבחירה מכובדת ומבוקשת.

ביבליוגרפיה

מזרב, א' (2017). בתי ספר מקצועיים — הזדמנות גדולה או סכנה לחברה? הגיע זמן חינוך. אוחזר

מ־edunow.org.il.

קורן, א' (2015). סטף ורטהיימר ממציא מחדש את החינוך המקצועי; סטודנט לפילוסופיה מקבל פי 4 מהנדסאי.

TheMarker. אוחזר מ־themarket.com.

חלק שני – לשון

שאלה 6

1. מאה ארבעים ותשעה אלף

2. פי שניים

3. שישה עשר (תחומי התמחות)

4. כשישים ושישה (אחוזים)

5. המאה העשרים ואחת

6. בשניים בספטמבר

7. משלושה עשורים

8. הכינוס האחד עשר

9. חמש פעמים

10. אולם מספר עשרים ושבע

שאלה 7

א. משפט (2).

בתי ספר מקצועיים הם בתי ספר [המתמחים בהקניית כישורים טכניים] הנדרשים בשוק העבודה. [פסוקית לוואי (של "כישורים טכניים")] פסוקית לוואי (של "בתי ספר") שתי הפסוקיות – פסוקיות לוואי.

ב. (1) משפט איחוי (מאוחד).

(2) משפט פשוט.

ג. (1) לוואי (של "בעניין"; צירוף סמיכות "עניין בתי הספר").

(2) תיאור מקום ("בבתי ספר מקצועיים").

(3) מושא.

(4) נשוא (נשוא שמני; "הוא" – אוגד).

(5) לוואי (של "רוב"; מתקבל גם: חלק מן הנושא "רוב בתי הספר המקצועיים").

שאלה 8

א. (1) מנהלי בתי הספר המקצועיים טוענים [כי הם יכולים לשנות את המצב]. פסוקית מושא

(2) ניכר [כי המתנגדים לבתי הספר המקצועיים אינם מיישמים עקרונות חינוכיים]. פסוקית נושא

(3) המגמה הטכנולוגית בבית הספר הריאלי בחיפה גדלה [כי הביקוש למקצועות הטכנולוגיים הולך וגדל]. פסוקית תיאור סיבה

ב. יכולים לשנות (משפט 1)

הולך וגדל (משפט 3)

שאלה 9

א. (1) [את יכולותיהם] [ואת כישוריהם המולדים] – חלקים כוללים בתפקיד מושא; קשר לוגי: ריבוי (הוספה).

(2) [לצמצום פערים] [או ליצירתם] – חלקים כוללים בתפקיד לוואי (של "בפוטנציאל"); קשר לוגי: ברירה.

ב. (1) עשו – נשוא.

(2) נעשו – אוגד.

שאלה 10

א. בתי הספר המקצועיים נסגרו, ולכן המשק נקלע למחסור חמור בעובדים מקצועיים, שנדרשים בתחומים רבים, כמו טקסטיל, מלונאות ותעשייה.
(אפשר גם: "בעקבות סגירת בתי הספר המקצועיים נקלע המשק למחסור חמור בעובדים מקצועיים. עובדים אלה נדרשים בתחומים רבים, כמו טקסטיל, מלונאות ותעשייה.")

ב. בשל סגירת - תיאור סיבה
בתי הספר - לוואי (של "סגירת")
המקצועיים - לוואי (של "בתי הספר")
תעשיינים - נושא
מתקשים למצוא - נושא (נשוא מורחב)
עובדים - מושא
מוכשרים - לוואי (של "עובדים")
(מתקבל גם: מתקשים - נושא, למצוא - מושא)

שאלה 11

א. (1) תכלית - "לשם".
(2) סיבה ותוצאה - "גורמת" (ל-).
(3) ויתור - "על אף".
המרה: אף על פי שיש מחסור חמור בבעלי מקצועות טכניים, לא מוקמים במדינת ישראל בתי ספר מקצועיים.
(אפשר גם: למרות ש / אף ש / על אף ש...)

ב. (1) התמורה: "כמו שרברבות וטבחות"; היא ממירה את "למקצועות" - לוואי (של "הסללה").
(2) התמורה: "ובמיוחד באזורי מצוקה"; היא ממירה את "באזורים (מסוימים)" - תיאור מקום (של "גרים").

שאלה 12

א.	הפועל	השורש	הבניין
	הוֹבִילָה	י-ב-ל	הפעיל
	יִפְלְטוּ	פ-ל-ט	נפעל
	מִתְלַוְנָנִים	ל-ו-נ	התפעל
	נְהַוְגָה	נ-ה-ג	קל (פעל)

ב.	הפועל	שורש	בניין	זמן	גוף
	נראה (משפט 1)	ר-א-י/ה	נפעל	הווה	נסתר (גוף שלישי, יחיד)
	נראה (משפט 2)	ר-א-י/ה	קל (פעל)	עתיד	מדברים (גוף ראשון, רבים)

שאלה 13

- א. 1. הצטמצם (מתקבל גם: צומצם)
 2. מיועדת
 3. (ש)נפלטו
 4. (ה)מעוניינים (מתקבל גם: המתעניינים)
 5. (ש)התקיים
 6. טענו (מתקבל גם: נטען)
 7. מפלה
 8. מאפשר
- ב. 1. (ל)הוקרה (מתקבל גם: יוקרה)
 2. (ל)מפעל
 3. (ה)הקמה
 4. (ה)תעשייה
 5. יזמות (מתקבל גם: יוזמות)
 6. (ל)ייצוא
 7. (ב)בנייה (מתקבל גם: בבניין)
 8. הכשרה
 9. (ה)תפוקה

שאלה 14

א.	צורת הבינוני	שורש	בניין	חלק הדיבור
	מְתַקְּשִׁים	ק-ש-י/ה	התפעל	פועל
	עוֹבְדִים	ע-ב-ד	קל (פעל)	שם עצם
	מְכַשְּׁרִים	כ-ש-ר	הופעל	שם תואר

- ב. הסללה - הפעיל
 שדרוג - פיעל
 סגירה - קל (פעל)

שאלה 15

- א. (1) מתכננת, יסללו.
 (2) פועל.
 (3) מתכננת – ת-כ-נ-נ; להשתכר – ש-כ-ר; מטעה – ט-ע-י/ה.
 (4) אשתכר.

ב.

ר-צ-י/ה	ר-ו-ץ	מ-ר-ץ
רצוי	להתרוץ	ימריצו
רצינו	מריצה	נמרצת
מרצים		

שאלה 16

א.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי
מחסור	מקצועית
תעודה	מלונאי
	איכותי

- ב. קבוצה ראשונה: מלוכה.
 קבוצה שנייה: תלמיד.
 ג. (1) מטוס.
 (2) שורש ומשקל (ט-ו-ס, משקל מקול / מקטל בגזרת ע"ו).
 (3) בסיס וצורן סופי (דא/ה/דאה + ין; איר + ין).

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon